

PINCHOTOVA PRIZADEVANJA BREZ USPEHA

Lastniki antracitnih rogov se nečje odzvali governerju, ki je sklical konferenco obeh strank v Harrisburgu. Zastopniki rudarjev so na mestu.

RUDARJI SPREJELI PINCHOTOV NAČRT V NAČELU.

Harrisburg, Pa., 28. nov. — Lestvični odbor rudarske organizacije je danes popoldne soglasno sprejel načrt governerja Pinchota za končanje stavke na polju antracitnega premoga. John L. Lewis je takoj po seji odbora obvestil Pinchota, da je načrt sprejet kot podlaga za pogajanja z lastniki rogov. Načrt se glasi v jedru, da se naj sklene medna pogodba za pet let, vprašanje povlačne meze se prepušča posebnemu odboru, ki naj dožene, če je operatorjem mogoče povzročiti mezo brez povlačne cen premogu in rudarska unija naj dobi prostovoljni "checkoff", to je odbitek unijskih prispevkov od plače onim rudarjem, ki plamenno privolijo v to. — Lastniki premogovnikov se niso dali nobenega odgovora na načrt. Nekaj se govori, da za vržje to pogoj.

Harrisburg, Pa. — Major W. W. Inglis, predsednik lestvičnega odbora premogovniških operatorjev, je v soboto zjutraj brzojavil governerju Pinchotu, da ne more dobiti članov odbora skupaj za konferenco v Harrisburgu. Inglis je urgiral Pinchota, če ima kak načrt, naj ga drži zase, dokler nimata obe stranki prilike, da proučita načrt separatno.

New York, N. Y. — Gifford Pinchot, governer Pennsylvanije, je 27. t. m. formalno interveniral v stavki rudarjev v okolišču trdega premoga. Pinchot je brzojavno pozval Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije in majorja W. W. Inglisa, predsednika lestvičnega odbora lastnikov rogov, naj prideta z odboroma vred v Harrisburg takoj drugi dan, to je v soboto, in on jima predloži definitivni načrt za poravnane stavke.

John L. Lewis je v imenu rudarjev takoj sprejel vabilo in brzojavno odgovoril Pinchotu: "Zastopniki rudarjev bodo v Harrisburgu ob določenem času pripravljene razpravljati o vsakem pravičnem in nepristranskem načrtu za končanje stavke."

Inglis je v imenu operatorjev dal nejasen odgovor. Rekel je, da člani lestvičnega odbora lastnikov rogov morajo prej razpravljati o governerjevi brzojavki. Lewis je takoj obvestil vse člane lestvičnega odbora rudarjev, naj brez odloga odpotujejo v Harrisburg. Odbor šteje 35 članov. Lewis je rekel, da nima pojma o Pinchotovem načrtu, vendar pa upa, da je tak, da ga rudarji lahko sprejmejo kot bazo za pogajanja.

Pinchot je s svojim posredovanjem dosegel poravnanje konflikta med istima strankama v letu 1923.

Ruski delavci financirajo kitajsko unijo.

Moskva, 28. nov. — Organizacija kovinarjev, ki so najboljšje plačani delavci v sovjetski Rusiji, je na svojem sedmem letnem zborovanju sklenila, da pošlje 25.000 zlatih rubljev kitajskim delavskim unijam v Sangaju in Hongkongu. Sprejeta je bila resolucija, ki izraža simpatije delavcem na Kitajskem in Japonem. Gost na zborovanju je bil tudi William Z. Foster iz Združenih držav, ki je delegate pozdravil v imenu ameriških delavcev.

Na prihodnjem kongresu moskovske Rdeče internacionale strokovnih unij bodo razpravljali tudi o strokovnem gibanju v Ameriki. Kongres se odpre 15. februarja 1926.

Pregled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Na Pinchotovo prizadevanje so rudarji sprejeli njegov načrt v načelu, podjetniki pa nečje. Delavski voditelji molče o svojem razgovoru s Coolidge.

Coolidge ugaja početje podjetnikov na vzhodu za znižanje mezd.

Koliko znaša davčni proračun za tekoče leto?

Filipinci ne bodo poravnali škode iz dobe, ko so bili svobodni.

PO SVETU.

Nemški parlament je ratificiral lokarnski pakt.

Najbogatejši Francoz naj kot finančni minister reši domovino krize.

Na Kitajskem in v Mandžuriji naraščajo upori.

Mussolini je vzel 7.300 mestom avtonomijo.

Kriza v Egiptu se poostreuje.

Coolidge je pov-

šeči ta gibljaj

Vzhodni privatni bizniški interesi so za znižanje delavske meze. — Delavne ure je treba po mnenju teh interesov pa povzročiti.

Washington, D. C. (F. P.) — Bizniški vezarji v glavnem mestu so prejeli informacije, da se predsednik precej zanima za program, ki so ga sprejeli novangleški bizniški interesi na konferenci v Worcesteru, Mass.

Ta konferenca se je vršila dne 17. novembra t. l. in na nji so ti interesi sklenili, da je treba znižati delavske meze in povzročiti število delavnih ur. Z drugimi besedami to pomeni, da privatni bizniški interesi žele delavcem naprati več dela in za nižjo mezo. Samoposebi se razume, da delavskih zastopnikov ni bilo na tej konferenci. Konferenca se je vršila v znamenju, da je treba Novo Anglijo postaviti na svoje noge. Privatni bizniški interesi pa mislijo, da se novo-angleške države najhitreje postavijo na noge, ako se delavcem zniža meza in naprta več dela. To je njih gospodarska modrost, ki je udomačena pri vseh izkoriščevalcih človeške delavne moči in ki je pravilna po naukih manchesterskega liberalizma in ki koristi le kapitalistom, delavcem pa potiska še v večjo gospodarsko sužnost. Tako gospodarska modrost je tudi v protislovju z zdravo človeško pametjo. Kajti kolikor manj delavci zaslužijo, toliko manj potrošijo, toliko hitreje prihajajo stagnacije v industrijo.

Biznismani so na tej konferenci sklenili, da organizirajo odbore, ki naj skrbijo za razširjenost te bedaste in delavstvu škodljive ideje. Navdušenja med biznismani je bilo precej. Radi bi videli delavce oblečene v cunje, sestradane in prezebajoče, da bi prosili za delo in ga sprejeli za vsako ceno. Ti odbori bodo stalni.

Povabljeni so bili federalni departamenti, da pošljejo svoje zastopnike in svetujejo, kako se naj dobe sredstva za tako agitacijo. Ampak teh zastopnikov niso potrebovali.

10 let ječe, ker je pljunil pred kraljico.

Moskva, 28. nov. — Fedor Krugcejev, vojaški stražnik v rumunski kraljevi palači Sinaia na deset let dežel, je bil obsojen na deset let dežel, je bil zadnji petek izpuščen iz ječe brez obravnave in procesa proti njemu ne bo. Belmont je pred kratkim v ječi poročil Irene Baker, edino priko, ki je videla dejanje. Baker je imela pričati za državo. Ker pa po zakonu žena ne more pričati proti svojemu soprogu, je zdaj država brez priče in zato je zavrnila obtožnico.

DELAVSKI VODITELJI PRI PREDSEDNIŠTU

O čem se je sukal razgovor? — Green in Morrison molčita. — Tudi poizvedovanja v uradu trgovskega tajnika niso prinesla nobenih pojasnil.

Washington, D. C. (F. P.) — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije in njen tajnik Frank Morrison sta bila dne 24. novembra eno uro v konferenci s predsednikom Coolidge. Kasneje je predsednik privratni tajnik naznanil, da sta omenjena delavska voditelja bila pri predsedniku, da se razgovarjata o gotovih stvareh glede predsednikove poslanice na kongres. Green in Morrison sta izjavila, da je bil intervju aranžiran, toda odklonila sta povedati, o čem se je govorilo. To se je zgodilo oni dan, ko je bilo obelodanjeno Lewisovo pismo, v katerem John Lewis, predsednik rudarske organizacije vprašuje predsednika, kakšno akcijo on podvzame za obrambo Jacksonvillske pogodbe na polju mehkega premoga.

Naslednji dan je uradni zagovornik Bele hiše vprašan, kaj bo predsednik Coolidge storil, da se izpravna stavka na antracitnem polju. Vprašan je bil dalje, ako vlada smatra za svojo dolžnost, da se Jacksonvillska pogodba izvede. Ta zagovornik je odgovoril, da bo Coolidge odgovoril Lewisu, ko je popolnoma in docela razmišljal o vprašanju. Dodal je, da v kabinetu niso razgovarjali o krizi na premogovem polju.

Green in Morrison sta zopet odklonila se razgovarjati o konferenci. V navadi je, da ljudje molče, ako jim je predsednik naložil, da naj stvar ostane tajna, kadar se gre za razgovor o važnih vprašanjih, je bilo kasneje povedano. Prav malo mož je kot n. pr. senator Borah, ki menijo, da svobodni glede tega, kar so predsedniku povedali in to ponove, kar so njemu rekli. Zdaj je položaj na premogovem polju odvisen od Coolidge, rudarske organizacije U. M. W. A. in premogovniških podjetnikov. Devet izmed desetih opazovalcev v Washingtonu pravi, da bo Coolidge pustil Lewisa in rudarje čakati, on pač upa, da bodo neunijski premogovniški podjetniki skrbeli, da bo dosti kuriva, tako da on lahko reče, da je vsaka akcija od strani vlade nepotrebna. Oni pravijo, da bo zadovoljen, ako pusti organizacijo rudarjev, da se sama sebe ubije, medtem ko bo on obrnil hrbet. Ako bo pa odrejena splošna stavka, tedaj je mogoče, da se bo bojeval odprto.

Poizvedovanja v Hooverjevem uradu niso prinesla uspeha. Prav nič ni bilo slišati, da se naslovi na premogovniške podjetnike najmilejši moralni apel, da naj se ravna po pogodbi, ki so jo sklenili z rudarji.

Vtis je tak, kakor da se Hoover počuti prost vsake odgovornosti, dasiravno je on zagovarjal pogodbo, če jo kršijo Mellonovi, Schwabovi in Rockefellerjevi interesi z namenom, da zadajo udarec uniji. Odvisno je zdaj od Coolidge, da govori o položaju na premogovem polju v svoji poslanici na kongres.

Obtoženec poročil državno pričo in zdaj je prost.

Detroit, Mich. — Frank Belmont, ki je obtožen, da je 31. maja t. l. ustrelil Howarda MacDonalda, je bil zadnji petek izpuščen iz ječe brez obravnave in procesa proti njemu ne bo. Belmont je pred kratkim v ječi poročil Irene Baker, edino priko, ki je videla dejanje. Baker je imela pričati za državo. Ker pa po zakonu žena ne more pričati proti svojemu soprogu, je zdaj država brez priče in zato je zavrnila obtožnico.

Dayki znašajo deset milijard v enem letu

Toliko plačajo davkoplačevalci občinam, državam in zvezni vladi.

Washington, D. C. — Ameriški davkoplačevalci bodo plačali v letošnjem fiskalnem letu, ki se zaključuje 30. junija 1926, približno deset milijard dolarjev občinskega, okrajnega, državnega in zveznega davka po domnevnemu zakladniškemu departmentu. Vsota pokriva celokupen davki, kar bo letos iztirjanega po vsaj deželi. Od te vsote vzame zvezna vlada okrog dve milijardi in pol.

Mussolini ugrabil

7500 občin v Italiji

Njegova zbornica je sprejela zakon za odpravo občinske avtonomije in podredila mesta fašistovski politični mašini.

Rim, 28. nov. — Italijanski parlament je večeraj sprejel nov zakon, ki določa, da vse občine v Italiji, ki štejejo do 5000 prebivalcev, prenehajo imeti svoje občinske uprave. Vse te občine pridejo pod direktno kontrolo fašistovske vlade, ki bo imenovala "podeste" (načelnike). Na ta način so ubiti občinski odbori — med temi je bilo na stotine socialističnih in komunističnih, liberalnih itd. — in 7500 občin bo pod politično mašino fašistovske organizacije.

Minister za notranje zadeve Federzoni, ki je predložil načrt, je izjavil, da zavzame popravek zakonodajnega odseka, ki je sklenil, da zakon velja za občine do 10.000 prebivalcev. Federzoni je dejal, da kmalu pride drugi zakon, na podlagi katerega bodo "podeste" imenovani tudi za večja mesta kot so Milan, Genova itd.

Edini ugovor in protest je bil od komunistov. Tedaj je neki fašist skočil pokonci in dejal, naj bodo komunisti tihi, kajti če jih ne bi fašisti ščitili, bi bili vsak dan tepeni.

Rim, 28. nov. — Fašistovski listi, ki razpravljajo o francoski krizi, priporočajo Francozom, naj se odločijo za fašizem predno pride boljševizem v Francijo. "Epoca" piše, da je vojaški puč v Franciji neizogiben. Ako nacionalisti ne uvedejo diktature prvi, pride vojaška socialistična diktatura, ki se kmalu prelevi v komunistično.

KRIZA V EGIPTU SE JE POOSTRILA.

Bojna ladja je bila naglo poslana iz Malte v Aleksandrijo.

London, 28. nov. — Vlada je odredila, da angleška križarka "Danae" brž odplove iz Malte v Aleksandrijo. Ta vest je povzročila razburjenje govorce o akutni krizi v Egiptu, kjer je nacionalistično gibanje pod vodstvom Zaglula paše zopet v polnem zamahu. Uradnega pojasnila še ni.

Irski revolucionarji ušli iz ječe z zvijačo.

Dublin, 28. nov. — Republikanci so večeraj popoldne odvedli iz ječe Mont Joy v Dublinu 19 političnih jetnikov, svojih pristašev, na zvit način. Prišli so v zaporne prostore preoblečeni kot policaji in pokazali jetničarju ponarejeno odredbo, da morajo odpeljati jetnike drugam. Jetničar je nato pozval jetnike, ki so mirno odkorakali na prosti in kmalu izginili s svojimi rešitelji.

Francozi javljajo o zmagi v Siriji.

Bejrut, Sirija, 28. nov. — V bojih naokrog Rakaje v dolini Biki so bile francoske čete zmagovite. Rebelni Druzi so se umaknili nazaj na svoje planjave. Sveže francoske čete, ki prihajajo iz severne Afrike, se dnevno izkrcavajo v Bejrutu.

FRANCOSKA KRIZA REŠENA ZAČASNO

Briand je v drugem poskusu le sestavil vlado, ki se nasloni na srednje buržoazne stranke. Najbogatejši Francoz je finančni minister.

Pariz, 28. nov. — Aristide Briand je uspel v drugem poskusu in organiziral novo francosko vlado iz starih in deloma novih ministrov, ki predstavljajo kompromis med levico in buržoaznimi strankami v aredi. Briand upa, da bo njegova vlada živela vsaj toliko časa, da mine hujša finančna kriza.

Briand je pregovoril Louisa Loucheurja, najbogatejšega francoskega kapitalista, da je sprejel portfelj finančnega ministra. Ministrstvo budgeta je Briand zavrgel in dodelil dotične posle finančnemu ministru. Dalje je odredil, da finančnemu ministru pomaga poseben posvetovalni odbor finančnih zvedencev, dokler ni rešena finančna kriza. Briand je obenem minister zunanjih zadev.

Nova vlada pride v konflikt s socialisti čim se pokaže v zbornici. Da li bodo socialisti stopili v opozicijo ali vzamejo nevtralnost aliče za nekaj časa, se še niso odločili. Ko je bil Briand večeraj vprašan s čim nadomesti Painlevov finančni program, je odgovoril: "Jaz sem program. Dokler se moja vlada ne odloči kaj in kako, sem jaz vsa politika. Če komu na levi ni prav, naj gre v Elysee (predsedniška palača, kjer premierji dobivajo in ostavljajo svoj mandat)."

Takoj po sestavi Briandove vlade je frank nekoliko porastel.

Nemška zbornica ratificirala pakto

Lokarnske garancijske pogodbe so bile sprejete z 291 proti 174 glasovom.

Berlin, 28. nov. — Nemški parlament je večeraj ratificiral lokarnske pakto z 291 proti 174 glasovom. Nacionalisti, fašisti in komunisti so glasovali proti kot je bilo že v naprej razvidno. Večina pa ni dvetretjinska in opozicija grozi, da se pritoži na vrhovno sodišče, ki naj odloči, če je glasovanje veljavno. Opozicija smatra, da ratifikacija lokarnskih paktov posega v ustavne določbe nemške republike in zato je potrebna dvetretjinska večina. Vlada je takoj v začetku debate izjavila, da zadostuje navadna večina.

Kokoši, ki so lele pri valjenju, so se uklonile vadi.

Chicago. — Prirodoslovna veča je naredila nov korak. Prišla je lele in neplodovite kokoši, da izvale več jajec. To je bilo doseženo s ultravijoličnimi žarki, onimi čudovitimi žarki, ki obetajo človeštvu toliko dobrega. Vseučelšni profesor John D. Hayes in dr. Emile C. Du Val, ki sta eksperimentirala s to rečjo, poročata, da kokoši, ki se dajo pod ultravijoličnimi žarki, izvale v nekaterih slučajih celo po dve jajci na dan.

Nova Tolstojeva igra najdena.

Moskva, 28. nov. — Med spominskih svečanostmi ob petnajstletnici Tolstojevu smrti je kooperativni odbor, ki je priredil jubilejsko izdanje njegovih del, naznanil, da je bila v zapuščeni odkrita doslej še nenatirjena Tolstojeva šaloigra v petih dejanjih z naslovom "Družinska nalezljivost". Igra se bavi z dvema generacijama iste družine. Starejša generacija je nazadnjaška, mlajša pa socialistična in obe sta v velikem konfliktu.

Upor v mandžurski armadi narašča

General Feng je pozval Čanga, naj se bojuje ali odstopi. — Ameriške bojne ladje odplove v kitajske vode.

Washington, D. C., 28. nov. — Ameriški poslanik John V. A. MacMurray na Kitajskem je večeraj informiral državni departament, da je v Mandžuriji izbruhnila vojaška vstaja in armada generala Čang Tso-lina, mandžurskega diktatorja, je prišla razpadati. Vodja revolte je general Kuo Sung-ling. General Jang Ju-ting, šef generalnega štaba Čangove armade, je ujetnik.

Washington, D. C., 28. nov. — Ameriški poslanik John V. A. MacMurray na Kitajskem je večeraj informiral državni departament, da je v Mandžuriji izbruhnila vojaška vstaja in armada generala Čang Tso-lina, mandžurskega diktatorja, je prišla razpadati. Vodja revolte je general Kuo Sung-ling. General Jang Ju-ting, šef generalnega štaba Čangove armade, je ujetnik.

Manila, Filipini, 28. nov. — Tukašnje mornarične oblasti so odredile, da ameriški rušilec "McCormick" takoj odrine v kitajske vode valed novega kritičnega položaja na Kitajskem. Tri druge bojne ladje so pripravljene na odplavbo.

Peking, 28. nov. — "Kristjanski" general Feng Ju-hsiang je danes javno pozval generala Čang Tso-lina, diktatorja Mandžurije, naj se bojuje s njim ali pa odstopi in pusti politiko. Feng je zagrozil, da napade, ako se Čang takoj ne umakne.

Iz Mukdena še ni znamenja kaj naredi Čang. Vse pa kaže, da je nekoč vsemogočni vladar Mandžurije na robu padca. Od še pred kratkim mogočnega armade mu je po najnovejšem poročilu zvestih samo še 50.000 mož; več ko 100.000 vojakov so mu vzeli uporni generali. Kaj je povzročilo upor v mandžurski armadi, ni še jasno. Inozemski diplomatje sumijo, da je delo Fenga in ruskih boljševikov. Japonci, katerim je bil Čang vedno dober zaveznik, so zelo prepričani.

Divizije "kristjanskega" generala Fenga prihajajo v Peking od vseh strani. Predsednik Tuan Ci-jui je še v Pekingu, toda pripravljen na odhod vsak čas.

SUSA JE DO DANES PRINEŠLA 30 MILIJONOV KAZNI.

Washington, D. C. — Skupna vsota denarnih kazni valed krivnja prohibicijske postavbe, odkar je Volsteadov zakon v moči, znaša že \$30.000.000 na podlagi uradnega poročila. Lansko leto so denarne kazni prinesle \$7.631.947.

"Iznajditelji" tanka pred sodiščem.

London, 28. nov. — Pred sodiščem v Londonu se vrši te dni zanimiva razprava. Kapitan J. F. Bentley toži vlado za 300.000 sterlingov funtov (poldrugi milijon dolarjev) odškodnine. V tožbi navaja, da je on iznašel tank med vojno in vlada mu je pozabila plačati. Vlada pa noče priznati tega iznajditelja, pač pa trdi, da je tank izumitev več oseb, ki so delale posamično in sporazumno. Oglašilo se je do zdaj pet oseb, ki hočejo vse biti iznajditelji tanka. Med temi je tudi znani pisatelj in zgodovinar H. G. Wells, ki pravi, da tank temelji na njegovi ideji, katero je opisal v svoji knjigi leta 1908 o bodoči vojni.

Ruski kmetje sežgali dve ciganki.

Moskva, 28. nov. — Pred moskovskim sodiščem je 26 kmetov, ki so obtoženi umora. Kmetje so v Kavezinu, blizu Moskve, na živem sežgali dve ciganki, kateri so obdolžili, da sta jim prinesli nesrečo v vas. Okrog 300 kmetov je sodelovalo pri napadu in obtoženci so izvršili strašno dejanje.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inlozematstvo \$3.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada, \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31.25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

VOHUNSTVO MED DELAVSTVOM.

Vohunstvo med tujezemskimi delavci, ki se je dobro razcvetelo po zadnji vojni, je najbolj obsojanja vredno. Te vrste vohunstvo ima dvojen namen. Začetniki so seveda uslužbenci privatnih detektivskih agencij. Ti imajo nalogo, da podpirajo ustanovitve novih političnih in strokovnih delavskih organizacij. In kadar so te organizacije ustanovljene, morajo sugestirati tem organizacijam izredno radikalen program. Ako te nove organizacije in stranke sprejmejo, kar sugestirajo najeti delavski vohuni, tedaj je ustvarjena podlaga, da se lahko prične z agitacijo v postavodajnih zborih za sprejem zakonov, ki ovirajo bona fide delavsko gibanje, obenem se pa izročajo tisti člani teh organizacij in strank preganjanju, ki verjamejo, da se taki bedasti programi dajo izvršiti kar čez noč. Dalje je namen tega vphunskega dela poostriiti zakone za naseljevanje in ustvariti podlago za nastop proti delavcem, ki so bili rojeni v tujezemstvu in še niso postali ameriški državljani.

To vohunsko delo je povzročilo, da je pet in trideset držav v Uniji sprejelo postavbe proti kriminalnemu anarhizmu ali sindikalizmu. Delavci, ki so bili rojeni v tujezemstvu, pa še niso državljani, so v nevarnosti, da ne bodo le kaznovani, ampak so tudi lahko deportirani, ako niso ameriški državljani.

Ti vohuni si prav radi izbirajo svoje žrtve med tujezemskimi delavci, ki še niso ameriški državljani. Zavedajo se, da ti delavci ne poznajo ameriških postav in da imajo zaupanje v človeka, ki pravi, da je Američan in se obnaša kot prijatelj tujezemskih delavcev. Tujezemski delavci so veliko bolj izkoriščani kot domačini. Veliko tujezemskih delavcev, dasiravno so dobri in izvrstni delavci, morajo opravljati slabša dela kot njih ameriški tovariši, samo zaradi tega, ker so bili rojeni v tujezemstvu in ne znajo angleškega jezika. Vse to ustvarja ugodne prilike, da najeti provokatorji lahko ujamejo tujezemске delavce v svoje mreže.

Za tako ujete tujezemске delavce prihaja nevarnost, ko prične mezdno gibanje v kakšni veliki industriji. Takrat ti vohuni hitro pokažejo tujezemске delavce, ki so jim nasledili na limanice. Stavka jeklarskih in železarskih delavcev govori dosti jasno, kako se to vrši. Frayna, znani delavski vohun, ki je izginil iz javnosti, odkar je njegovo peklenko delo razkrito, je drug zgled, kako te vrste vohuni vrše vohunsko delo med delavci in jim vsiljuje take programe, da lahko zanje k večjem glasujejo le norei v blaznicah.

V Minneapolisu je izšla knjiga "The Stool-pigeon and the Open Shop Movement." Spisal je to knjigo Jean E. Spielman, znani avtor knjige "The Open Shop via The Infunetion Route." Knjiga ni povest, ampak v nji so naštetih sami fakti in podprti z dokumenti. Naštetih je 88 vohunov, ki so sodelovali pri vohunskem delu. Naštete so tudi, privatne detektivske agencije, pri katerih so bili vohuni uslužbeni. Med njimi so tudi ženske. Zanimiva so poglavja kot na pr. "Provokator v akciji."—"Intrigant."—"Pot razdejanja mlinskih delavcev v Minneapolisu."—"Demonstracija brezposlecev in majska proslava v Minneapolisu. Sile za tem gibanjem" itd.

To knjigo bi moral čitati vsak delavec, da dobi vpogled v delo vohunov, ki rovarijo med delavci in jih zapeljujejo, da se laglje spoznaje ti vohunski ptički.

Ako bi delavcem bili poznani vohuni, bi napravili veliko manj zla in gobja, ker bi se jih delavci znali varovati.

Vohuni med delavci ne bodo tako hitro izginili, ako se ne zbudi javna vest in postavodajne zbornice ne sprejmejo postav proti provokatorstvu. Vohunstvo brez provokatorstva ni za privatne bizniske interese dosti vredno. Javnost se lahko zdravi le na ta način, da zahteva postavbe proti provokatorstvu, ako se provokatorji in njih delo razkriva, njih dejanja se objavijo v časopisju, da se z njimi seznani najširša javnost.

Kapitalistično časopisje ne bo tega dela izvršilo. Vrniti ga pa mora dosledno delavski tisk. Njegova naloga je, da seznani širšo javnost s provokatorskimi čini. Da delavski tisk lahko vrši to nalogo, pa morajo delavci skrbeti za njegovo pojačanje in razširjenje.

Potovanje po ameriških železnikah

(Konec.)

Voznina.

Potovanje po ameriških železnikah je precej drago v primeri z evropskimi vozninami. Navadna voznina znaša 3.6 centov za vsako miljo, torej \$3.60 za vsakih sto milj. Ako potnik zna daljšavo v milijah, si lahko sam izračuna, koliko stane voznina. V sledeči tabeli železniških voznin iz New Yorka do raznih točk v Združenih državah je navedena najcenejša voznina v slučaju, da je več cen na izbiro. Nekatere proge so nekoliko milj daljše, ali mnogokrat nudijo boljše zveze. Ali razlika glede voznine ni nikdar znatna. Tako na pr. stane voznina iz New Yorka do Chicagoa \$32.70 na progh New Central, Michigan Central ali Pennsylvania, dočim na Erie ali Lehigh Valley stane \$30.70. Med New Yorkom in San Franciscom sega voznina od \$108.90 do \$111.70.

Priseljenci, ki potujejo iz pristanišča v kraj, kamor so namenjeni, dobivajo vedno vozna listke za proge z najcenejšimi cenami.

New York do Philadelphia	\$ 3.24
Washington, D. C.	3.14
Pittsburgh	15.82
Buffalo	14.25
Cleveland	19.45
Detroit	23.28
Chicago	30.70
Indianapolis	27.20
St. Louis	27.50
Kansas City	45.60
Duluth	67.31
Oklahoma City	57.59
Bismarck	62.53
Denver	67.96
Omaha	48.48
El Paso, Tex.	80.42
Salt Lake City	85.77
Helena	84.28
Phoenix	84.98
Seattle	107.91
Portland, Ore.	106.81
San Francisco	109.90

Nekatere železniške družbe prodajajo takozvane listke za turiste (tourist's tickets) ob precej nižanih cenah. To so listki za vožnjo tja in nazaj in veljajo za sezono do označenega roka. Ker predstavljajo precejšnjo prištednjo, je priporočljivo, da se vsakdo, ki namerava kam iti za nekoliko časa, o njih informira. Poletni turisti listek stane, na primer iz Seattle do New Yorka \$147.49 za vožnjo tja in nazaj. Za pullman treba seveda plačati posebej. Nekatere proge tudi prirejajo posebne kratke izlete ob izredno nižanih vozninah.

Železniški čas.

Kdor potuje preko ameriškega kontinenta od New Yorka do San Franciscosa, mora trikrat sredi poti poriniti nazaj kazalec svoje ure in vsakikrat za celo uro. Ako potuje v nasprotni smeri, mora trikrat poriniti kazalec naprej, vsakikrat za celo uro. V Združenih državah imamo namreč štiri železniške čase (Standard time): Vzhodni čas (Eastern time), centralni čas (Central time), gorski čas (Mountain time) in pacifični čas (Pacific time). Ta normalni čas ne velja le za železnice, marveč se po njem ravna tudi vsi kraji v dotični zoni; lokalni čas se v Združenih državah ne vpoštevata. Med vsakim izmed teh časov je razlika ene ure. Kadar je polno v New Yorku (Eastern time), je 11 zjutraj v Chicagu (Central time), 10 zjutraj v Denverju (Mountain time) in 9 zjutraj v San Franciscu (Pacific time). Razlog je ta, da sonce vzhaja v New Yorku tri ure predno vzhaja v San Franciscu. In razlog za to je seveda rotacija zemlje.

New York ima Eastern time in istega imajo vsi kraji od Atlantikega morja do Detroita, Tolida ali Columbuse, O., oziroma do drugih krajev ob istem meridijanu. Od tam začenja Central time, ki sega do črte, ob kateri leži Bismarck, N. D., ali Liberal, Kansas. Dalje proti zapadu i-mamo Mountain Time, in to tja do Salt Lake Cityja. Od tam do Pacifika imamo Pacific time.

Tekom gorkejšee sezone, navadno od maja do konca septembra, so mnoga mesta v Združenih državah uvedla takozvani Daylight saving time (čas za prištednjo svetla), ki je eno uro naprej pred normalnim časom (Standard time). Železnice pa se vedno ravna po normalnem času (razun kar se tiče lokalnega prometa) in je važno za potnike, da si to zapomnijo.

Nekatere uvedle potnikom. Potnik sicer lahko vzame s seboj v voz manjšo prtljago, kot potniške torbe in male kovčke, ali v osebnih vagonih ni mnogo

prostora za več prtljage. Večje komade in večje količine prtljage je treba registrirati (check), t. j. potnik, ko je kupil železniški listek, jih preda oddelku za prtljago (baggage room), ki mu potniku poseben listek (check) za to in poakrbi za odpremo prtljage po možnosti z istim vlakom. Ko potnik dosepe do svoje končne postaje, preda "ček" tamojšnemu "baggage roomu", kjer mu izročijo prtljago, oziroma preda "ček" kakš spedičijski družbi (Express Company) za dopremo, kamor si on želi. Do nekatere težine, velikosti in vrednosti je prevažanje prtljage brezplačno. Priseljenci, prihajajoči iz Evrope, imajo na poti v kraj, kamor so namenjeni, pravico do brezplačnega prevoza prtljage do težine 150 funtov za vsak celi listek.

Priseljenc, ki je prvič prišel v Združene države in je bil izpuščen iz priseljeniške postaje, se nikakor ne more zgubiti na svoji poti v notranjost. Poskrbljeno je za spremstvo do železniške postaje, kjer ga postavijo v pravi vlak, in železniško osebje prevzame odgovornost za njega, dokler ne dosepe do kraja. Kdor še tukaj stanuje, se mora seveda brigit sam za se. Ali na vsaki postaji se nahajajo posebni oddelki za informacije (information booth), kjer potnik dobi vsako željeno informacijo. Na večjih postajah se nahajajo tudi zastopniki društva za pomoč potnikom (Travellers' Aid Society), ki radi pomagajo potnikom. Dober nasvet za vsakogar je: ako si v dvomu, pokaži svoj listek železniškemu uslužbencu, da ne zaješ v napačen vlak.

Pazi na svoj železniški listek. Dostikrat konduktur odvzame listek in izroči potniku ali mu natakne v trak kluboka ali drugam drug listek. Ne zgubljal ga. To je kontrolni listek, ki ga bo konduktur kasneje pobral. On pove potniku, kje naj izstopi. Na končni postaji nikdo ne pobira listkov kakor v Evropi, marveč konduktur sam pobira železniške listke ali kontrolne listke, predno potnik dosepe do svoje postaje. — F. L. I. S.

SLIKE IZ NASELBIN

Detroit, Mich. — Ni moj namen opisati tukajšnje delavske razmere, ki so že tako vsem dobro znane, temveč hočem spregovoriti nekoliko v korist slovenski naselbini v Detroitu.

Minilo je že precej časa, odkar je izvoljen odbor Slovenskega narodnega doma kupil prostor, kjer naj bi se postavilo palačje, da bo odgovarjalo naši naselbini, namreč S. N. D. Da, vsa čast naprednim možem. Niso se ustrašili ogromne vsote, katere znaša 21,000 dolarjev, a cena te zemlje je poskočila tako, da je svet vreden danes približno 30,000 dolarjev. V resnici, kdor zasleduje in opazuje vso stvar natančno, mora pripoznati, da močje v tem odboru ne držijo rok križem, temveč so neprestano na delu in neutrudljivo delujejo, da bi se ideja, katere je neobhodno potrebna, uresničila.

Da bi se nekoliko pomoglo našemu vrlenu odboru S. N. D., sem misljenja, da bi vse slovenske žene in dekleta priskočile na pomoč s tem, da bi priredile veliko veselico s obširnimi in krasnim programom. Cisti prebitek veselice naj bi se izročil odboru S. N. D. Toraj cenjene žene matere in vrla dekleta, kaj je vaše mnenje? Ali mogoče nas ne veže tudi sveta dolžnost sodelovati za to neobhodno potrebno stvar? Pokažimo, da so tudi tukaj napredne žene in dekleta, katere znanjo ceniti, kaj je potrebno slovenski naselbini in v ponos slovenskega naroda.

Cenjene žene in dekleta cele slovenske naselbine v Detroitu. Moje mnenje je, da sedaj, ko se vrši seja v ta namen, kateri le nekoliko čas dopušča, da se je zanesljivo udeleži. Pridite vse, ker na seji se bo izvolil odbor in določil čas, kje in kdaj da se vrši veselica. Seja se bo vršila v prostorih slovenskega pevkega društva Ljubljanski vrh, 14018 Woodward Ave. med Manchester in Victor Ave. v prvem nadstropju. Ako kdo ne ve za te prostore, naj pride do mene, na kar ga drage volje popeljem v prostore.

Seja se bo vršila dne 1. decembra ob 8. zvečer.

Z upanjem, da se gotovo te ležite ta važne seje vas pričakuje — Mrs. Francis Bozich, 161 Victor Ave.

Kittanning, Pa. — Par rojakov me je vprašalo radi dela v tej okolici. Povem, da premogari so bili pripravljeni sprejeti lestevico 1917. To se tako razume, da je sedaj odprta delavnica, kar se pa moje osebe tiče, delam pa pri Willard Brick Co. po trinajstih mesecih mojega počitka. Več ni potrebno razkladati.

Se nekaj. Tiče se tistih, kateri napadajo naš glavni odbor naše S. N. P. J. Priporočam jim, da si naj operejo tisto črno-žolto barvo, katero so mogoče še prinesli iz starega kraja in naj se namazejo z rdečo. Potem bodo korumpirani farški pripadniki in se jim bo dala plača. Žato proč z njimi, ako nimajo dokazov zato. Kaj takega se nisem slišal od nobenega člana naše jednote, da so gl. odborniki korumpirani. — Andy Bakši, stari član S. N. P. J.

Willard, Wis. — Bil sem obveščen po prijateljih o resoluciji, ki je bila sprejeta na zadnji seji N. D., pri kateri pa nisem bil navzoč, ker mi ni čas dopuščal in ker se mi tudi ni videlo, da moram biti navzoč. Nastopilo je par "olikancev" proti meni in prinesli so na dan neresnico, da rojak ni dobil plačila, ki je bil veselilni posredovalec ter da sem jaz tega kriv. A. T. je lahko videl črno na belem zabeleženo od okrajnega pisarja, na koga je bilo dovoljenjens poslano. Vsak veselilni odbornik je vedel, to je bil pričetek iskanja vzroka proti meni pa začetek blatenja po naselbini. Osebo, ki vedoma ali nevedoma goji po naselbini sovražstvo proti meni, smatram za obrekovalca, ker ni do danes še ni dokazala resnice.

V naši naselbini je nastopila mala skupina, ki skuša s sovraštvom pospešiti nesporazum pri N. D. Trojica je napela vse sile, da mene izključijo od N. D., da se mi odvzame delnica, utemeljenega dokaza pa ni nobenega.

Pozivljam torej vse tiste, ki imajo veliko govoriti po naselbini, naj se udeležijo prihodnje seje N. D., kjer bom osebno navzoč. Kdor ima povedati, kako krivico sem napravil pri N. D., ker je seja odobrila, da se mi ne da delnica, naj pride na dan, da se stvar izravna. Ne razumem, kakšno krivico sem naredil. Ker nihče ne prinese pravih vzrokov na dan, jih sam navedem par, zakaj me hočejo nekateri izključiti od družbe N. D.

Morda zato, ker sem zadnjih par let neumorno deloval kot društveni tajnik in blagajnik, da sem pomnožil društveno blagajno do lepega kupčka. Kupili smo društveno zastavo, ki je stala \$90, poleg tega stavbišče, kjer stoji N. D., vrh tega je bila še tajniška plača z majimi rednimi prispevki. Ali me dotični hočejo izključiti, ker sem pomagal pet ali šest dni pri zgradnji, ko je bila delovna moč potrebna seveda za plačo kot drugi? Ali morda zato, ker sem neumorno delal na štirih zadnjih veselicah za N. D. v korist domove blagajne, da se je pomnožila nad \$200? Pomagala je tudi moja žena brezplačno, ko smo rabili pomoči.

Dotični, ki imajo toliko opraviti, se niso veselili niti udeleževali in s tem pomagali do boljšega uspeha.

Torej še enkrat na svidenje na prihodnji seji doma. Kdor ve za kako krivico, samo na dan z njo. Pokažite stvari in pravi luči brez zakotnega zavijanja. Na dan s krivico! Kdor ne dokaže krivico, ga smatram kot obrekovalca. Če mi pa kdo dokaže krivico, sem jo pripravljen poravnati. Kdor bo pa hotel kupiti mojo delnico, naj bo posameznik ali družba N. D., jo za \$25 však lahko dobi. Meni denar, jaz pa delnico.

Mogoče mi bo kdo oporekal, zakaj tako reč dam v javnost. Povem, da sem bil tudi jaz napaden na javnem prostoru in sem upravičen šteti sebe, če se drugi smatrajo celo upravičeni širiti laži. Na prihodnji seji se bomo pomnili več. Rečem pa že naprej delničarjem, da good bye z vsem skupaj, če bodo naši družbi narekovali taki, ki stoje z eno nogo v N. D., z drugo pa v župnišču, komu se da delnica in komu ne. Dober je tisti, ki stoji z obema

ZARKOMET

Le smolo sodi naj Černe! Sheboyganske gospoda Černeta blagoslovljena "sus-purfejska" lepota slovenskega jezika in njegovi biseri, povzeti iz spisa v katoliškem "Amerikanskem Slovencu":

"Jazbecem", "zarukancem" "larfo" si pokazal, črni kozel. Zdaj "dihur" ti "fige" kaže — tvoje "gofle" z njimi maže!

Da "nobody" je tak možic, ki rad bi bil koritar, dejaj je tvoja matere stric: "Le čevlje sodi naj Kopitar!" Straža, Sheboygan, Wis.

Pride od zgoraj..

Dnevna vest: Neki angleški avijatik prerokuje, da v bodoči vojni bodo letala nosila težke topove po zraku in bombardiranje mest se bo vršilo od zgoraj. Se slabše bo to, ker se bodo tudi mirovne konference vršile v zraku.

Dajte ženskam svobodo!

Kaditi ali ne kaditi! To je vprašanje ameriških dijakinj v višjih solah. Kaditi — by all means! Če habe v hlačah lahko hadijo, zakaj ne bi prave, honest-to-goodness ženake?

Druge zanimivosti iz Sheboygana.

V Sheboyganu je čas raznih bazarjev. Na velike okrogle "rafle" dobivajo ljudje prašičke in druge drobne drobotne — na dolgo črno "goflo" pa žegne. Kaj je bolj mastno, ne vemo. Vemo pa, da ljudje kažejo večje zanimanje za prašičke. Naš Strigelj pa večkrat kakega kozla "zrafila". — Srečkar, Sheboygan, Wis.

Kriza ni naša.

Na Francoskem imajo veliko krizo. Finance za nič, vlada na tleh in revolucije v kolonijah. Ali nas to kaj briga? Nič! Kaj pa je nam Francija? Saj nam ni v tlahti!

To nas pa briga!

Čikaška "Tribuna" izjavlja editorijalno: Kadar bo Amerika morala izbirati med fašizmom in komunizmom, vzame fašizem. Urednik je to pisal na Zahvalni dan pod vplivom "turkovine". Zdravnik je sicer svetoval uredniku, naj gre na izprehod po "turkey dinnerju", toda ljudje, ki mislijo, da so zdravi, navadno ne poslušajo zdravnikov.

Collinwoodska vprašanja.

Dragi Zarkomet! Collinwoodski Stapar prosi Strigelja, naj mu pomaga prah "izstrigljeti" iz klerikalnega doma. Strigelj je vedno pripravljen pomagati, ali dokler bodo imeli špiritisti in coprniki glavno besedo pri domu, ne moremo napraviti dosti, kajti oni imajo "duhove" na svoji strani. Boš videl, Stapar, da bo po novem letu še več prahu. Strigelj te prosi nekaj drugega. Pomagaj "izstrigljeti" tistih \$500, ki so bili namenoma ukradeni Slov. del. domu in se drže klerikalnega doma ali, kakor ga policaji nazivajo, "bootlegger's home". Ako si pripravljen pomagati, ti povem, kako uzmovik izgleda in kje ga je najti. Na odgovor čaka — Collinwoodski Strigelj.

Se nekaj iz Sheboygana.

Naš gospod lahko reče, da je Sheboygan s sroem in dušo za njega. Evo lepega dokaza: Razgovor. Prva ženska drugi: To je pa res "španso", da nimata ta dva otrok. Jaz pravim, naj bi šla enkrat gori h gospodu. On gotovo zna, kje se take stvari "afiksajo". Sem že slišala to. Naš gospod niso tako zarukani, imajo dobro "goflo", da... Skrbna Franca, Sheboygan, Wis.

K. T. B.

ZA KRATEK ČAS.

Nekdo je potrkal na vrata. Gospodinja odpre in pred njo stoji berač z eno nogo. "Prosim, gospa, izgubil sem desno nogo —" "Pri meni je ni!" odgovori naglo ženska in zaloputne vrata.

nogama na enem prostoru. Prosim, da me odbor obvesti, kdaj se vrši seja. — Peter Zagar, delničar.

ko so bili Filipini
pinaletvobodni

Washington, D. C. — Britko-ameriški razsodišče je odklonilo plačati odškodnino na dvajset britskih zahtev za škodo, ki je bila povzročena spomladi leta 1919, ko je filipinska armada pogoltna mesto Iloilo na Filipinskem otočju. Mesto so obstreljevali Aguinaldove republikanske čete, ko so se umikale pred četami, ki jih je poslal general Otis A. Manna. To se je zgodilo, ko je Amerika že podpisala mirovno pogodbo s Španijo. Po tej pogodbi je ameriška vlada ignorirala Filipinsko republiko in je prevzela otočje. Toda zgodilo se je pa preden je pogodba postala legalno veljavna.

Republikanske čete so oblegale mesto, ki ga je branila španska posadka pod poveljstvom generala Riosa, britski trgovci so pa prosili generala Otisa, za pomoč. Ameriški general je odposlal čete po morju, toda došlo je prekasno na pomoč, da zaselejo mesto pred filipinskimi četami. Zadnji so grozili, da zapalijo mesto, ako se izkrcajo ameriške čete. Ko je po nekaj tednih zakasnelosti došlo povelje, da se ameriške čete izkrcajo, medtem ko pa že pričeli boji med Američani in Aguinaldom v Manili, so Filipinci izvršili svojo grožnjo, ko so se izkrcale ameriške čete.

Skupno razsodišče je sedaj izreklo, da Amerika ni odgovorna za povzročeno škodo.

FARMARJI V IOWI SE NAHAJAJO V SLABEM POLOŽAJU.

Washington, D. C. — Farmarji v tej državi, ki pridelavajo koruzo, se nahajajo v finančnih potežkah. Tako poročilo sta poslala poljedelskemu tajniku Nils A. Olson, predsednik biroja za poljedelsko ekonomijo, in Albert C. Williams, član federalne farmarske posojilnega odbora. Poslana sta bila v Iowo, da seita farmarje pred vpropastjo, ker so pričele padati koruzne cene. V mesecu avgustu je bila cena za bušel koruze 98 centov, v mesecu novembru je pa cena za bušel koruze padla na 60 ali 60 centov. Oba poročata, da naj farmarji drže koruzo proč od trga, dokler se ne izboljšajo cene, ali pa naj z njo krmiijo prasice.

Onadva zaključujeta, da se je položaj farmarjev izboljšal od leta 1921, toda farmarje v Iowi teže še veliki dolгови, veliki obratni stroški, visoki davki in visoka obrestna mera.

Vesti iz Jugoslavije

Smrtna žrtev trboveljskega klanja. — Ob priliki plačilnih dni pride skoraj redno do pobojev, tako da bi kazalo ob takih prilikah zapreti gostilne. Takega klanja, kakršno je bilo pretekli dnevi, pa še ni bilo zlepa v Trbovljah. Policija in orožništvo je bilo neprestano v akciji; več ranjencev so prepeljali v bolnico in izvršene so bile tudi številne aretacije. Izmed težko ranjenih je Alojzij Bukovšek, rudar z zapadnega okrožja, stasujoč v Jazmaj 2, ki je zaradi komplicirane rane na glavi prepeljan v ljubljansko bolnico, že umrl. Obdukcija njegovega trupla se je vršila 6. nov. Pogreb se je vršil 7. novembra. Stanje ne eno oko oslepelega Maksa Fakina, delavca pri Dukiču, stanujočega v Žabji vasi, kateremu so njegovi pijani tovariši prerezali še drugo oko, je tudi resno. Tudi njega so prepeljali v ljubljansko bolnico. — Približno enak pokol kakor v Trbovljah, se je vršil tudi na Dolu, kjer je bilo več ranjencev, da so jih morali odnati v bolnico, tako n. pr. Jurija Pepelujaka, ki je dobil dva močna sunka z nožem v hrbet. Nekega drugega delavca, ki je bil težko ranjen, pa so morali zaradi nevarne rane takoj prepeljati v ljubljansko bolnico.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovarico", katere je izdala in ima na prednji Književna matica S. N. P. J.

K. K.: Vabilo na bikoborbo

Daleč nekeje v severnih državah je živel bogat komercialski svetnik, ki se je vedno hvalil s svojimi odličnimi zvezami s španskim dvorom. Bil je v resnici v najboljših odnosih s španskimi veletrgovci. S španskim konzulom v Madridu, kamor je zahajal vsaj po enkrat na leto, je imel v najvišjih uradnih krogih precejšen vpliv in najboljše prijatelje. S časom si je pridobil marsikaj španski častni naslov, celo eno odlikovanje in kasneje še drugo. Vse te časti so navdajale rejenega gospoda dvornega svetnika z nepopisnim veseljem. Vsa prejeta odlikovanja si je dal napraviti v mnogih izdanih in govorilo se je, da nosi še poneči v postelji vsaj po en par rumeno-rdečih syvilnih trakov na spalni srtači in koliko šele na nočni halji.

Dobri mož ni hotel zaostajati za svojimi semitskimi vrstniki, ki so se istotako ponašali z inozemskimi odlikovanji in bogastvom. Sreča mu je bila mila: dosegel je bogastvo, časti in temu primeren del bahavosti in ničemerosti. In če so bili drugi borzjanci bahavi, čemu bi ne bil on tem bolj? Iz njegovih pogovorov je bilo slišati vedno samo "Španija", "moj najboljši prijatelj španski ministrski predsednik", "Don Alvarez, moj najboljši znanec", "Kraljica Kristina, ki mi jenaklonila že dvoje odlikovanj". — Krojač Ksaver, kateremu je podarila španska kraljica srebrn goldinar, ni niti senca v primeri z gospodom komercialskim svetnikom, ki je gorel poln oboževanja do španske kraljice.

Prilo je novo leto. Teden dni prej se je vsedel gospod svetnik za pisalo mizo in razmišljal, kako in v kakih oblikah napisati novoletno čestitko "Njenemu Velicanstvu, španski kraljici". Ob takih prilikah je njegova soproga sklepala roki od začudenja, ko ji je prebiral napisano čestitko in venomer javkala: "Juj, jej, kako si krasno napisal! Čudovito in nedosegljivo!"

Odposlal je čestitko, ki je pripela točno na novega leta dan. In res: dne 1. januarja je pripela iz Madrida brzjavka sledeče vsebine:

"Njeno Velicanstvo izraža gospodu komercialskemu svetniku zahvalo in istotako iskrene želje. Na posebno povelje Njegovega Velicanstva in z izrazom najodličnejšega velespoštovanja šef civilnega kabineta

Don Alvarez."

Gospodu svetniku so začarala lica samega veselja od nepričakovane odlikovanja. Dan za dnem se je vozil po mestu in kjerkoli si je domislil še tako malenkostnega znanca, je vstopil, z vzrokom, da mu izrazi novoletno čestitko, v resnici pa samo zato, da je imel priliko prečitati brzjavko španskega kabineta, opazujoč, kakšen vtis bo napravila na poslušalca.

Njegovo veselje pa se je še povečalo, ko je nekega dne prijeto presenečen čital v dnevnem časopisu natančen popis brzjave s pripombo, da je gotovo predglasnik izrednega bodočega odlikovanja za velike zasluge...

Nekateri izmed njegovih prijateljev — v resnici njegovi najbolj zagrizeni sovražniki in tekmeči — so mu prorokovali, da bo odpoklican v Madrid, da bo celo kot svetovalec v najmočnejši kraljici same, ker pri njegovih zmožnostih je vse mogoče.

Komercialski svetnik se je potil samega veselja, ker njegova vera v španske dvornike je bila neomajna.

Kmalu nato je napočil čas svetovnoznanih bikoborb v Madridu. Kmalu nato je napočil čas svetovnoznanih bikoborb v Madridu. Kmalu nato je napočil čas svetovnoznanih bikoborb v Madridu.

javko, pričakujoč ponovnega obudovanja svoje častite osebe. Občudovali so ga zlasti njegovi dosedajni nasprotniki, objemali in poljubovali se svojega velikega rojaka, priporočali se njegovi milosti, nadejajoči se njegovega bodočega vpliva. Obnemem je povabil vse svoje prijatelje in znanke k poslovnim večerji, predno odide v Madrid.

Vsa dvorana in vse stranske, prelesto okrašene sobane svetnika so bile prenapolnjene. Gospod svetnik je vstopil v španski noši iz črnega baršuna s svetlimi odlikovanji na prsih, drhteč od sreče in blaženosti.

Ko je zavladalo v izbrani družbi najsvečanjša razpoloženja, se nenadoma oglašil nežen glas: "Papa, čemu hočeš potovati v Madrid? Kaj imaš opraviti pri bikoborbi?"

Njegov enajstletni sinček je stavil to modro vprašanje. Predno pa je mogel odgovoriti, je vstopil sluga in mu izročil pravkar došlo brzjavko. Dozastojstveno jo je vzel gospod svetnik, ter jo izročil svojemu sinčku: "Sinko, moja nada, odpi ti brzjavko! Domnevam, da je iz Madrida; preberi jo glasno, da jo vsi čujemo in tudi ti hočeš slišati, čemu je moja navzočnost pri bikoborbi potrebna."

Mali sinček je odprl brzjavko — vse glave so se strnile okoli svetnika in njegovega sinčka. On pa je stal z visoko privzdignjeno glavo in smehljajem na obrazu in roki oprti ob bok, dočim je sinček pričel brati glasno in razločno:

"Madrid, dne 14. januarja — "Ali nisem dejal, moja slutnja!" je zaklical ponosno gospod svetnik, "dalje, dalje, sinko, glasno, da čujejo vsi, kako obvestilo prihaja iz Madrida!"

In sinko je čital dalje: "Gospodu svetniku! Ker se nam je posrečilo dobiti v zadnjem frenutku drugega ravnotežja velikega bika, kot ste vi. Vaša navzočnost pri bikoborbi ni več potrebna."

Don Alvarez. Zadnje besede so bile že neslišne vled razburjenega krika gospoda svetnika in njegove soproge, ki sta začela neusmiljeno obdelovati s pestmi svojega ubogega sinčka, dočim seje dvorana tresla viharnega smeha navzočih.

Slovesnost se je s tem hipoma zaključila. Prijatelji gospoda nam odposlali potom nekega maddridskega prijatelja, so bili že dolgo zbrani in pretli, jim je resna nevarnost, da jih od prevelikega smeha zadene srečna kap.

Gospod svetnik pa ne črhnje od tedaj niti besedice več o Španiji in vse brzjavke odpira sam.

Najbrže bi ta gospod svetnik tudi med sodobnimi podreptniki našel kakega enakovrednega prijatelja.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in štatejv "Prosveta".

Eveleth, Minn. — Ko smo 3. novembra imeli volitve, je bil ponovno izvoljen v mestni svet George Brinc. Bil pa ni izvoljen od Slovencev, temveč od drugorodcev radi ugleda slovenske kolonije v Evelethu. Če bi Slovenci delali složno, bi imeli tri Slovence v mestnem odboru. Zgodovina mesta bi lahko pisala: August Bratolich, župan, Anton Lenich in George Brinc, svetovalca. Vse nam je bilo pripravljeno pomagati, še drugorodci.

Pravijo, da delavstvo ne bo moglo ničesar doseči, ako ne bo složno. Zato predlagajo složno. Podpiramo, ali kaj tisti, ki nočejo slože?

Ali naj jih objamemo? Ali naj pustimo, da bijejo po nas? Mar naj mirno gledamo, da rušijo slovo? Udari, prijatelj, delavec, po vsakem, ki ni lojalen tvojemu razredu. Pusti tiste, ki pod maslo služijo sovražnikom delavstva. — Domin Blatnik.

Cleveland, Ohio. — Pred kratkim sem prejel pismo od mojega prijatelja iz starega kraja, v katerem mi opisuje tamošnji položaj, kako se jim godi pod novo italijansko vlado. Med drugim mi piše:

"Lahko ste veseli in srečni da ste v tujini, kjer lahko izražate

čut svoj duše v svoji materinščini, govorico, petje, dramatiko, da celo kot mi pišete, imate slovensko šolo za mladino. Pri nas pa pred fašisti, ako bo šlo tako naprej, bo naš slovenski jezik v nekaj desetletjih popolnoma uničen. Povem ti, ako bi ti prišel domov v stari kraj in bi slišal našo mladino govoriti, ali peti, ti bi se zjokal. Ni slovensko, ni cigansko ne italijansko. Premisli, naše otroke na naših tleh ne uče v šoli slovenskega v prvem razredu nič, v drugem in tretjem po par ur na teden. Kot stihim pri Sv. Jakobu v Trstu uče poleg italijanskega tudi par ur slovensko. Ali kakšna svoboda! Sola morajo stražiti karabinerji pred fašisti. Kakšna grenka sola je za naše otroke, to si lahko sam misliš. Še pred vojno smo bili "porohi schiavi". In sedaj? Koliko bi ti lahko opisal, bom ti pa drugič kaj več."

Is drugih pisem bi lahko dal gradivo v javnost kot marsikateri drugi iz istih krajev. Sicer kar je glavno prinašajo v javnost časopisi, da se lahko vsak prepriča, kako se godi našim primorskim Slovincem. Stremeljenje Italijanov je gotovo to, da se naš narod poitalijanči in naredi iz naše mladine pravi janičarji, kot za čase turških starih časov, da postane naš narod ob Adriji sovražnik svojega lastnega naroda. Stara italijanska poevka "porco schiavo" mislijo gotovi Italijani, da je uresničena za Italijane.

Da bi se kaj takega ne pripetilo, kar se je pripetilo, imeli smo tukaj v Ameriki politično stranko J. R. Z. s ciljem, da deluje za osvoboditev primorskih Slovencev in Hrvatov. V ta namen se je nabiral denar, in danes, ko se cilj ni dočel, mislijo na žaloat se tisto ostalo vsoto sklada J. R. Z., katere je ostala, popolnoma uničiti. Čital sem nasvet rojaka Antona Terboveca, da bi se ostala vsota J. R. Z. izročila za "dom slepcev" v Ljubljani. Ne oporekam, da ni to potrebno in usmiljenja vredno, sicer da denar ni bil zato nabiran, ampak za osvoboditev primorskih Slovencev in sploh za jugoslovanstvo-federativno republiko. Premislimo, kakšne boje za svoj materin jezik so imeli primoraki Slovencev, posebno v Trstu, Gorici in drugih manjših mestih ali trgih še pod Avstrijo. Danes Trst in bližnja mesta so mrtva. V Trstu, kateri je bil za bližnje ljudi velikega življenjskega pomena, danes vlada med našimi ljudmi prava revščina. Stari bojevnik nimajo dela, nimajo jela. Mladina je prepričana usodi, da se poda v naročje fašizma in postane janičar in izdajca svojega lastnega naroda.

Lepo je slišati litanije socializma, katolicizma, kapitalizma itd.. Slovinci naj bi imeli vzgled pri naših bratih Čehih. Oni so se ob razsulu Avstrije potegnili za domove, za svobodo svojih očetov, mater, bratov in sester. Znašli so, da brez boja in žrtve ni zmage in svobode, zato so bili složni ter veliko so žrtvovali za dosego čehoslovaške republike. Ako bi Slovenci, akoravno smo manjši po številu kot Čehi, bili složni in politično organizirani kot Čehi, nikoli ne bi Italijani dosegli naših krajev kot so jih.

Čital sem v "Prosveti" tudi nasvet rojaka A. Zornika, da se ostali denar J. R. Z. uporabi za socialistični dom v Chicagu. Rojak A. Zornik je mnenja, da denarja za tiste cilje ni treba več hraniti, ker narodno vprašanje bo že socializem rešil, da bo narod svoboden. Seveda, do takrat tudi pomoči ni potreba. In denar: lahko mišl anejo. Boje je, da se sezida socialistični dom.

Spominjam se Slovencev, bivajočega za časa J. R. Z. v Ameriki in sedaj bivajočega pod Italijo. Ko so kolektali za J. R. Z., in mu povedali, za kaj gre, je bil zelo ginjen ter s solznimi očmi je dal \$5 rekoč: In še bom dal, da se le to uresniči. Takih primorskih Slovencev je bilo gotovo več. Sedaj pa naj bi ostali denar uporabili za socialistični dom? Kajpada, to je poštna možnost! "Ako pride do preobrata," kot omenja rojak A. Zornik, "ali ne bi jim tudi takrat denar prav prišel pri rekonstrukciji?" Ali ne bi veselo sprejelo slovensko šolsko društvo v Trstu za nako deco ali druge kulturne in dobrodelne ustanove? Nisem proti socializmu, sicer ne morem pa odobravati taktike takih ljudi, ka-

Slovenska Narodna

Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calkins; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 188, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Golob.

POROTNI ODSEK: Martin Zelenikar, predsednik, Box 276, Harberton, Ohio; Frances A. Tauscher, 2327 E. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Križmančič, 13111 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Strahano, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHOVNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.; Joseph Zerk, RFD, 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Salar, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad, Frank Klun, Box 938, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor: Paul Berger, predsednik, 2623 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hindale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združilveni odbor: Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jožko Ovan, 2623 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEŠOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POSREJ — Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uredni, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORNICE SE NASLOVIL: Bolniški tajnik S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednate volbe se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSILI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritalbe glede poslovanja, v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je agoraj.

Vsi prisilvi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 276, Harberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naspnila, oglašil, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2627-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

teri se štejejo po neutemeljenem potu gospodarje, do česar niso upravičeni. Rojak A. Zornik omenja, da denar bi moral pripadati sociallatom kot odpravnina, ker so socialisti veliko dali. Mislim, da ne pretiravam, ako rečem, toliko niso člani socializma dali, kot so že vzeli. Namesto da bi oskrbniki ostalega denarja gledali, da bi imeli s politično stranko in kulturnimi ustanovami v okupiranih krajih pod Italijani stike in bli po možnosti njim na roko, jih pa prezro, kot bi nam ne bili nič in da bi jim ne bili nič dolžni.

Tukaj se je pobiralo za boljše vike, Debaa, Scopea, za primorske Slovence pa ne. Kateri so nam prvi in bolj potrebni, da bi se jih morali usmiliti, iz tržake "Edinosti" so razvidni darovi na Slovensko šolsko društvo iz raznih krajev, kjer se zavedajo svoje narodne dolžnosti. Tukaj v Ameriki od 250 tisoč slovenskega naroda bi morali tudi nekaj zmoei in jim pomagati, ali žal, kmalu ne bomo znali, kaj smo in od kje smo prišli.

Da nismo v resnici pozabili nanje, spomnimo se tistih obljub, katerih smo se poslužili ob času kampanje J. R. Z. Denar, kar ga je še ostalo, naj se ne porabi v noben drug namen in ne drugam kot za primorske Slovence, za katere je bil namenjen.

Pobira in prejema naj se k temu ostalemu denarju nanovo in podpira primorske Slovence, kulturna in dobrodelna društva po možnosti in po potrebi.

IZŠLA JE

Zgodovinska spominaka S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENC"

Knjiga je ilustrovana z nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Cena je \$5.00

Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta, 2657 So. Lawdale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCije SNPJ., mehko vazan, cene 50c

Katoliška atmosfera

Spisal Joseph McCabe,
bivši frančiškan in profesor v semi-
narišču.

(Dalje.)

Prava slika revščine značaja mi je prišla v roke pred tremi leti. Star irski menih iz glasovitega samostana Mount Melleray — ta kloster se ponaša, da je pravcata vrtna gredica čistosti in neposvetnosti — je prišel k meni po nasvet. Menih ni zapustil cerkve, toda dolgotrajne ogaibne izkušnje so ga pritrile za nekaj časa v "svet" in rad bi bil izdal knjigo, v kateri je opisal vse, kar je doživel v samostanu. Dal mi je rokopis. Čim sem prečital nekaj pol, sem videl, da mož ni zmožen pisanja. Ker je bila snov dobra, sem se lotil dela in usedel rokopis. Nato smo iskali založnika in — nismo ga mogli dobiti. Javnost bi bila skoraj oropana ene najboljših ilustracij razmer v enem najbolj

spoštovanih samostanov katoliške cerkve. Spis je imel toliko večjo vrednost, ker je bil pisatelj še vedno duhoven in neomanjan katoličan. Končno smo knjigo izdali leta 1915 z naslovom "Monastic Politics and Roman Procedure: A Clerical Dreyfus Case, by the Rev. Father J. B. Mooney, O. C. R."

Navzlic vsem tem razkritjem je duhovniški svet še vedno obdan z debelim zidom. Fikcija svetosti se mora ohraniti za vsako ceno. Ljudje morajo verjeti, da magija mašnikovega posvečenja podari duhovnu trojni oklep proti vsaki slabosti človeške nature. Kadar umrje kak velik prelat ali cerkveni dostojanstvenik, kateremu se v duhovniških krogih navadno pripisuje naravnost nadčloveški značaj, poročajo o njem kakor o velikem junaku — in ljudje so vselej potegnjeni.

Da to ilustriram, bom zdaj prvič povedal nekaj iz življenja angleškega kardinala Manninga. Izvedel sem to več let po njegovi smrti in po mojem izstopu iz

cerkve. Povedala mi je bivša nuna, žena dobrega značaja, katero je Manning "izpreobrnil" in jo potem nagovoril, da je šla v samostan. Nekaj let kasneje je žena, razočarana in do grla sita življenja v londonskem kloštru, zapustila samostan in v nunskem kostumu prišla v kardinalovo palačo v Westminsteru. "Kaj ste storili?" jo je vprašal kardinal skrbno. Nuna je začela z dolgo storijsko krivic in ostudnost, toda kardinal ni hotel dolgo poslušati. Ustavil jo je sredi pripovedovanja in jo vprašal: "Kaj pa mislite zdaj storiti?" Odločno je odgovorila, da bo zahtevala od samostana svoj denar nazaj, nato se vrne v "svet" in razkrije katolicizem. Ali mislite, da ji je kardinal rekel: "Ne, ne smeš tega?" Ne! Kardinal Manning ji je na skrivaj pomagal, da je dobila svoj denar nazaj! S tem činom je kardinal Henry Manning naredil smrtni greh in zapadel večnemu pogubljenju po cerkvenem kodeksu. Ko je umrl, ga je cerkev slavila kot svojega največjega sina in junaka — jaz pa

danes vem, da je izvršil eno dobro delo, najboljšo, kar jih je kdaj storil kardinal, ko je omenjeni nuni pomagal, da je obrnila samostanu hrbet.

Kardinal Manning je imel še druge "grehe", ki so bili dobro znani. Prepirl se je s kardinalom Newnamom in silno je sovražil jezuite. Vse to je zamolčal njegov življenjepisec, ki je naredil iz Manninga pravčatega svetnika.

Od papeža do zadnjega kurata so duhovni veliko bolj človeški in manj verski kakor mislijo mnogi lajki. Če pa mislijo katoliški ljudje, da so vsaj redovi in samostani vzor čistosti in globoke vernosti, se dvakrat motijo. Vse, kar sem napisal v tem poglavju o revščini karakterja duhovnikov, se prej tiče redovne kakor svetne duhovščine, kajti jaz sam sem bil redovni duhovnik. Ravno redovna duhovščina lovi rekrute med najmlajšimi dečki, in ravno ta duhovščina, ki izvršuje grd zločin s pokladnjem butare celibata na rame spolno nedozorelih, je najmanj moralna. V samostanih zahtevajo zaobljubo celibata od dečka, ki je star komaj šestnajst let. Izgovarjajo se, da so prisiljeni do tega vsega pomanjkanja rekrutov. In to je ves njihov izgovor; za drugega ne vem. Naj poginejo, ako ne morejo dobiti zrelh moških za objem svojih zastarelih in smešnih idej! (Dalje.)

RAZNO

Blaznež v letalu. Nekaj strasne se je pripetila zadnji dan oktobra na Češkoslovaškem. Govoriti moramo o grozni drami, ki se je pripetila v zraku. Naravnost čudež je kako se je moglo zgoditi, da se ni zgodila strašna katastrofa.

Med Košicami in Bratislavo vozi vsak dan letalo na državni zračni progi. Dne 31. oktobra je stopil v Košicah v letalo mož, namenjen v Bratislavo. Ko je bilo letalo v zraku kakih 2000 m visoko, je skočil potnik, ki je bil razen pilota sam v aeroplanu, naskrat pokoncu, zagrabil avijatlka in ga začel daviti. Pilot Hrazdik je takoj videl, da ima kaj opraviti s človekom, ki se mu je hipoma omračil um. Avijatlka se je polastil smrten strah, ker je videl, da je izgubljen, ako izgubi hladnokrvnost. Zato je Hrazdik napol vse sile, da je imel eno roko prosto, s katero je vodil letalo. Z drugo roko je sunil blazneža od sebe, vendar je navzlic nepopisnemu strahu in dasi je vedel, da gre za njegovo življenje, pazil, da mož ni padel iz aeroplana. Borba je trajala nad četrte ure. Vedno znova se je potnik pobral in se vrgel na pilota. Končno se je Hrazdiku posrečilo zagrabiti moža za vrat, tako da je moral opustiti nadaljnje napade.

Z eno roko na krmilu, drugo pa na vratu besno okrog sebe suvajočega blazneža se je spustil pilot iz višine 2000 metrov na tla in kušal kolikor mogoče gladko pristati, kar se mu je tudi posrečilo na velikem travniku. Letalo se mu je pri tem le malo pokvarilo. Hrazdik je takoj skočil iz letala, za njim pa tudi potnik, ki se ga je znova lotil. Ker je imel avijatlak sedaj obe roki prosti, je lahko premagal moža in ga zvezal. V prihodnji vasi ga je izročil orožnikom, ki so ga odvedli v blaznico.

Mojzesova plošča — blamaža nemškega učenjaka. Pred dvema tednoma so listi poročali o senzacionalnem odkritju profesorja Grimmeja, ki je v Berlinu predaval o plošči, katero je baje prinesel Mojzes z gore Sinaj. Plošča je našel angleški raziskovalec starožitnosti v Egiptu Flinders Petrie ter jo je na licu mesta fotografiral. Posnetki so prišli v roke evropskim semitoslovcem, med drugim tudi profesorju Grimmeju, ki je iz njihovih napisov razbral neko zahvalo visokega duhovna farasonovi hčerki, katere mu je otela življenje v reki Nilu. Dr. Grimme je trdil, da izvira napis nedvomno od samega — Mojzesa.

Čim se je po svetu razširilo Grimmejevo tolmačenje besedila na najdeni plošči, pa se je oglašil k stvari v angleškem listu "Observer" sir Flinders Petrie, ki velja za enega najboljših poznavalcev semitskih jezikov med sodobnimi svetovnimi učenjaki.

Petrie pravi: "Odkril sem že pred dobrimi 20 leti na gori Sinaj v egiptovskem templu boginje Hathore par grobnih napisov, katerim pa ni mogoče ugotoviti izvora. Znamenja se temeljito razlikujejo od pisave starih Egipčanov. Mnenja sem, da izvirajo napisi od starih plemen, ki so nekoč živeli v teh krajih. Učenjaki so ponovno skušali razčleniti napise in so tudi dognali pravi pomen nekaterih besed, med njimi ime semitske boginje Tamite. Prof. Grimme pa je naporno tolmačil napise, ki jih niti ni videl v originalu, marveč jih je proučeval na podlagi fotografiranih posnetkov. Skonstruiral je besedne zveze, ki se ne dajo dokazati in je zbudil splošno senzacijo. Njegova tozadevna naziranja, ki jih je že pred leti natisnil v knjigi, so učenjaki že zavrnili kot nemogoče dokaze."

Sir Petrie še dostavlja k temu, da je vse sklepanje na pomen starih besed zgolj domnevanje, ki se ne da podpreti z dejstvi. Radi tega stoji hipoteza nemškega učenjaka na lončenih nogah. Bajka o Mojzesovi plošči se je rodila v možganih profesorja Grimmeja in je plod njegove bujne domišljije, ne pa eksaktnih dokazov, v katere bi mogli verjeti strokovnjaki.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v salogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalnih železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Proti bolečinam

v hrbtu, straneh, kolkih
in v prsih, na otekline in
krče rabite

Severa's
Gothardol.

Hišni liniment za mazanje
zunaj ki hitro prežene
revmatične in nevralgične
bolečine.

Cena 30 in 60 centov.

Zahtevajte najprej pri lekarju.

W. F. SEVERA & CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Gornja slika predstavlja ženo Mary Burja, rojena v dve hčerki. Ona je od mene 5. novembra, t. l. in vsakega vzroka ter seboj obe hčerki. Ona je srednjelikiosti in ima kostanjeve govori slovensko, dobro ško, nemško in italijansko, je iz Tolmina na Primorju.

Stara je 27 let. Hčerke so Burja, stara 9 let in mlajša rene je stara 8 let. Rojake vim, če kdo ve za njih nasl mi to naznani, mu dam nag \$10.00. Če bo pa sama čita vrstice želim, da se vrni vse bo radevoljno pozabljen Ori Burja, 708 W. 10th St Johnston City, Ill.

Agilirajte za "Prosveto"

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJO TISKARNI.

138

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTHENA POJASNILA.

TEHTNICA

Juš Kozak

(Dalje.)

"In enega teh gospodarjev bodo položili v zemljo," je pomislil Brajda: "morda sine tisti dan, ko doraste njegov sin. Kaj ni preveč ljubil kolesja, da se je pod njim ustavil pot?" Srd je iznova bruhnil v razsvetljeno hišo. "Tam notri ni gospodarjev sveta. Pravi gospodar še ni nastavljal pijavk lastnim ljudem in ni hrepenel po gospodstvu nad človeškimi dušami. Kriv je težkega greha, kdor kupuje zakone, nedolžniku v uteho, kakor pijane vlačuge ter krošnjari s prisilnimi jopiči med zdravimi in ruši, podira, iz strahu pred mladostjo. Kriv je upora in smrti nevednih, ker je njih duše plačeval po grošu. Zato, Žakelj moj, potegniva rapirje, da se izpolni testament."

Tako je utrujen, da bi najrajši pokleknil na zemljo, položil na rušo glavo in zaspal. Komaj se sklone glava na prsi, že odskoči ves vtoglavl pred spalnimi obrazi, ki se preutrujenim očem prikazujejo.

Gnus se mu plazi po žilah, odpirajočemu vrata v dvorano. Že med vrati bi se okrenil, toda Žakelj ga je ugledal izza mize. Odložil je servijeto po drugi večerji, s kozarcem v roki mu stopa naproti.

"Za boga, kaj je z vami, bledite ko platno. Je zadeva resna?"

"Mrtev je."

"Hudiča! Neroda! Kaj ste ukrepili?"

"Odnegli so ga domov, delo sem ustavil. Zdravnik je bil pričujoč, tajnik je uredil protokol."

"Prav tako! Ženi izplačamo vso mesečno plačo. Nerodno zanj. Morda bi tudi ona za kaj malega v tovarni?"

"Ne, ona ne bo mogla, gospod Žakelj, ima dvoje otrok, njih varih sem jaz, da me razumete! S samo plačo ne pojde. Izplačati boste morali pokojnino."

"Vi varih, za boga svetega, pa ne da bi bili v sorodu s tem človekom?" V obličje je posinel od besa, da se mu drzne nocoj ugovarjati.

"Da, varih sem, in brez pokojnine ne pojde. Razumete," z vročimi očmi ga je meril od nog do glave in v Žakljevi glavi je bil jasen račun: "Fant je nezanesljiv, kakor sem vedel. Že prav, da si pokazal roge. Poženem te kot psa!", v obličje pa se je stinil, pretvarjajoč se v najdobrohotnejšega človeka, cedčega se od usmiljenosti.

"Gospod inženir, prav tako, vse uredimo. Zdaj pa korajžjo in pozabljenje, naš dirindaj gre naprej. Dekleta pridejo, nov ples obetajo."

Brajda je ves v omotici stopil k mizi in pil kozarec za kozarcem. Ob vsakem požirku je čutil izžgano grlo, ki hlepe vsrkava tekočino. Kri je oživila po žilah in dramila možgane k zavesti. Grizlo ga je, da vzbreni, toda sklenil je, da počaka trenutka, ko ne bo zmagoslavje opajalo vseh misli in hotenja. Molče je prisluškoval vsaki izrečni besedi. Večina je že zapustila svojega gostitelja, pridržal je le par najodkriteljših prijateljev. — Ti so torej zbrani za tajni posvet. — je pomislil in si jih je dobro ogledal.

"Kaj zdaj, gospod Žakelj?"

"Stranko osnujemo."

"To je beseda, kdaj bi že morali misliti na to."

"E, ni to tako lahko, kakor si mislite. Ljudje rasto iz zemlje. Malokdaj se zgodi, da zemlja zahteva novine in tega trenutka je treba pričakati. Starina jim donaja dobiček."

"Zakaj bi jim ga ne dali tudi mi?"

Zakrohotal se je Žakelj, očividno dobro razpoložen: "Daj, kaj boš dal, kje boš vzel? Strmoglaviti Skrinjarja, to je vse."

"Iz starih korenin poglaj bo cvet."

"Za vraga, če so pa korenine proslabe?"

"Čepimo, cepimo. Nov program! Zberemo vse nezadovoljence, dovolj jih boga po naši zemlji, s temi cepimo starino, asket pa, kam je izginil?"

"Že davno je odšel!"

"No, ta nam navzre nekaj etičnih in estetičnih ornamentov, prepotrbni so dandanes! Čemu ga redimo? Otrobi so njegovi melki."

"Pravzaprav, če si priznamo, mu še nismo privoščili jajca od melka."

"Ti ostaneš nepoboljšljiv gostosevec."

"Vidite, stranko moramo imeti; pot je do zmage, brez nje se ne uveljavimo. Armada je prvo, potem udari! — Saj res, gospod Brajda, pozabil sem vam povedati, da prevzame Skrinjarjevo tovarno gospod Priba. Ne morem vas pogrešati pri sebi."

"Že dobro tako!" Niti ganila ga ni klofuta, očividno namenjena mu čez ves obraz. V njem se je pričela oglašati ogoljufana zemlja. Pojavil se je človek pri mizi, ostri vonj mila je spominjal na brivnico. Sepetal je Žaklju v uho, čez ramo škileč na goste. "Bravo! Spustite zavese! Vina! Šampanja! Vse na čast stranke, Skrinjarjevega poraza, na čast naše moči!" Dekleta so nanosile baterije.

"Petelini so napeti! Izproži!" Kakor za-vreto mleko je brizgnilo šumeče vino v golido, kropivnemu kamnu podobno, stoječo sredi mize. Iz pipic ob strani je curljala peneca se tekočina in druga za drugim se je hitro vrstila, dokler je niso izpraznili.

"Izproži!" je zopet vpil Žakelj in srdito pogledoval še vedno sedečega Brajdo.

Gosli so spremljale približujoča se dekleta, v maske preoblečena.

Z Aronovo brado našemljeno je stopalo pred vsemi visokorastlo dekle, oblečeno v levit. Iz srebrne-kadilnice se je širil omamljivi vonj kadila, pomešanega z opojnimi dišavami. Debeluška, v belih tančicah, prozornih kakor bi bilo njeno telo s pajčevinami omreženo, je pokleknila na mizo, oponašajoča stoječe tele. Krog nje se je razvil kolobar deklet, preoblečenih v resne moše in razuzdane žene. V pijanih poljubih so se vila telesa, omahovala v pretvorenih ekstazah, divje, razvratno plešoča.

"Je moral mojster bit" ... Kaj? Ples zlatega teleta našudirati! In ta fini simbol ... naša debeluška, sladka kakor rujni cekinček!" se je krohotal Žakelj in tleskal z mastnimi dlanimi: "Zumba, zumba!"

Brajdi je zašumelo v ušesih in planil je skozi vrata, nihče ga ni opazil. Na stopnicah se mu je zvrtilo in komaj se je obdržal za naslon. Tisti hip je pristopila visoka ženska v črni halji; spoznala je njen glas. "Milan, nikamor ne smeš!" Kakor otroka ga je vodila v svojo sobo. Sedla sta na zofo in položila mu je roko krog vratu.

Objel ga je vonj rožnega parfuma, ki se ne usiljuje človeku, temveč mu razodeva le opojnost ljubezni, s katero omami ljubeča ženska moža, da čim preje pozabi, od kod prihaja. Razburjeni živi so se prepustili valovom sredi izpremenjene sobe, kjer leže malomarno razmetane obleke po stolih. Ostrina pohištva se je prelila v mehke, očem tako domače oblike. Vsek kotiček hrani svoje tajnosti, rdi in blede kot obličje gospodarice. Palma se košati v sitem zelenju, listi, nabrekli od življenja, ne diha-jo več jesenske žalosti.

"Čudno žalost si prinesel seboj." Dvoje tlečih ogorkov se mu smehlja. "Vso noč sem oprezala po prstih, kdaj zapustiš brezno in se dvigneš sem gor. Ti moj grdi fant, kar domov je hotel. Komaj sem ga prestregla. Ampak povej mi, ti mračni mož, kje si romal zadnje čase, da te niso izkopala moja pisma? Kajne, če so bile premrtve? — Glej, kako sem te ubogala, pokopana sta srd in kovraštvo, tvoj mir je prevzel moja duša, naj počne kar hoče. Tvoja Lina je obnorela! Punčke se love tako po dobravah in šumah, se uče vesti v baržun in zlato monograme svojega ljubčka. Tvoje besede šušljajo z vetrovi, vonj tvojih las je nad rožami razpet in od tebe si, veš kaj, želim? ... No, povej mi ... ha, ha." Sepnila je besedo v uho, ga stisnila k sebi, da so ga dušile goreče grudi.

"Tako sem se že bala, da bi ti res prepustil Skrinjarjevo tovarno?"

"Odloženo je, da ostanem!"

"O, imenitno, reci, da zaradi mene!"

"Ne morem!"

"Ti si nehvaležen, veš kaj. Prav nič se ti ne poda, ti mrzli fant! Kakor prejšnje čase, boš ubogal," mu je požugala.

"Ne bom, Lina. Pusti šale, tudi tako ne ostanem tu."

"Sta se spila?"

"Popolnoma."

(Dolje priložena.)